

מלאכת דש - ב

מלילות, קטניות אגוזים וקליפת פירות

קונטרס אחרון סי' רנב ס"ק יב

דיכול להוציא הפרי מהאגוז בעודו בקליפתו הירוקה ולא חשיב מפרק ... דמיפקד פקיד הפרי בקליפה.

שוע"ר סי' שיט

ט אין מוללין מלילות כדרך בחול, דהיינו לשפשף שבליים בכפות ידיו כדי שיפול הזרע מהן, אלא מולל בשינוי מעט בראשי אצבעותיו. ואף על פי שמפרק האוכל מתוך השבליים בידיים, והמפרק ביד הוא תולדת הדש בכלי כמ"ש בסי' ש"ה. מכל מקום כיון שאינו מפרק אלא כלאחר יד כדי לאכול (לאלתר), מותר. ולא גזרו משום שמא ימלול כדרכו, מפני שאף המולל כדרכו אינו אלא מפרק כלאחר יד, כיון שאינו נוטל האוכל ומפרקו בידו ממש, אלא שמולל השבולת והדגן נופל, ואין דרך לעשות כן אלא בכלי המיוחד לדישה. אלא שאעפ"כ אסור מדברי סופרים, ועל ידי שינוי לא גזרו.

ויש מחמירין שלא למלול כלל שבליים של תבואה, וכן שרביטין של קטניות, אפילו בראשי אצבעותיו. ולכן אסור לפרק אגוזים לוזים או אגוזים גדולים מתוך קליפתן העליונה הירוקה שעל גבי קליפה הקשה והעבה אפילו בראשי אצבעותיו...

אבל (לדברי הכל) אסור לפרק השרביטין בשבת ולהוציא הקטניות מתוכן (בידיים כי זהו מפרק גמור). והעולם נהגו היתר בדבר. ויש שלמדו עליהם זכות, כיון שעודן לחין, ואף השרביטין ראויין לאכילה, אינו אלא כמפריד אוכל מאוכל, ואין בזה משום מפרק כמו שנתבאר בסי' ש"ה. אבל מיני קטניות שאין השרביטין ראויין לאכילה אין היתר כלל להוציא הקטניות מתוכם בשבת, אלא אם כן אין הקטניות מחוברות כלל בשרביטין, שכבר ניתקה מהם מערב שבת, אלא שהיא מונחת כך בתוכם, אזי מותר להוציאה מהם כל מה שרוצה לאכול ממנה לאלתר, אבל לא כדי לאכול לאחר שעה, משום איסור ברירה.

הלכתא רבתיא לשבתא

ליזהר מאד שלא לאכול בשבת פולין (שקורין באב) בין חייין בין מבושלים בעודם בשרביטין שלהם, כי מאחר שאין השרביטין ראוי לאכילה יש בהם משום מפרק לדברי הכל, שהוא תולדת הדש וחייב חטאת וסקילה ח"ו. ואעפ"י שכבר ניתקו הפולין מהשרביטין על ידי הבישול ואינן מחוברים בו. וכן בשומשמיין. ובעל נפש יחמיר לעצמו גם במין קטניות (שקורין ארבעס) בעודן בשרביטין, אף שהשרביטין ראויים לאכילה, כי אין זה היתר ברור.

חידושי צמח צדק

מז, ד: נראה מדברי רבינו סי' ש"ט ס"ט שבשבירת קליפת הקשה של האגוזים אין שייך איסור מפרק ... ולכאורה יש לומר הטעם, מפרק לא שייך רק כשהאוכל מחובר לקליפה ... משא"כ פרי האגוז אינו מיפקד פקיד רק על דרך אוכל הנתון בתיבה, שיש חלל ביניהם על פי רוב ... אף שבסידור גבי פולין כתב אע"פ שכבר נתקו הפולין מהשרביטין על ידי בישול כו' ... מכל מקום יש לחלק.

עג, ג: רוצה לומר, דדש היינו שדש השבולת והדגן נופל, ומפרק הוא להפך, שנוטל האוכל מן השבולת. והנה דישה אין דרך רק בכלי, ולא ביד, ולכן מולל שהוא דומיא דדש שמולל השבולת והדגן נופל, כיון שמולל ביד הוה ליה דש כלאחר יד, דדישה אורחא בכלי. משא"כ מפרק הוא ביד גם כן. ואעפ"כ הוא תולדת הדש בכלי, וחייב עליו ממש, ולכן המקלף שעורים ביד, כיון שהוא מפרק, חייב.

בדי השלחן סי' קנו ס"ק ז

ס"ק ז: ונראה שרוצה לומר, דבקטניות כיון שמתחלה הי' מחובר יש בו דישה גם אחר שניתקו, משא"כ באגוז שמעיקרא הוא נפרד. עי"ש שכתב זה בדרך לכאורה ולא ברירא לי מילתא.

ס"ק ח: דישת חטים משבליים וקטניות משרביטין ואגוזים מקליפה הירוקה, שכל אלו הדרך להסירם על ידי דישה קודם שמכיניסין הפירות לאוצר, ואפילו אם דש אותם סמוך לאכילה אסור. אבל הקליפות שדרך להסירם רק סמוך לאכילה לצורך אכילה, אין בהם ענין דישה כלל.

מגן אבות (להג"ר מרדכי בנעט, בעל הביאור מרדכי), במלאכת הדש ביו"ט
ונראה לי דהחילוק בין מקלף הקליפה מהגרעין או בהיפוך.